

Logopedie

1. Koncepce oboru logopedie, vztah logopedie k jiným vědním oborům, mezioborová spolupráce. Logoped, logopedický asistent – kvalifikační a osobnostní předpoklady.
2. Historický vývoj péče o osoby s narušenou komunikační schopností. Osobnosti logopedie.
3. Proces lidské komunikace, charakteristika, význam. Verbální komunikace, nonverbální komunikace. Vymezení jazykových rovin.
4. Narušená komunikační schopnost – definice, různá dělení a klasifikace.
5. Systém péče o osoby s narušenou komunikační schopností v České republice. Platná legislativa v poskytování logopedické intervence.
6. Logopedická intervence – vymezení jednotlivých oblastí.
7. Ontogeneze řeči a jazykových schopností. Faktory ovlivňující vývoj řeči a jazykových schopností.
8. Fonetika, předmět výzkumu fonetiky, základní prvky mluvené řeči. Systém českých hlásek, tvoření jednotlivých hlásek.
9. Anatomie a fyziologie mluvních orgánů – ústrojí respirační, fonační, artikulační.
10. Speciálněpedagogická diagnostika logopedická – cíl, metody, zásady diagnostiky. Model logopedického vyšetření.
11. Narušený vývoj řeči a jazykových schopností, klasifikace. Možnosti ovlivňování vývoje řeči a jazyka.
12. Dyslalie – etiologie, klasifikace, diagnostika, zásady logopedické terapie. Metodika vyvození hlásek.
13. Specificky narušený vývoj řeči – etiologie, symptomatologie, užívané postupy v logopedické intervenci. Možnosti zařazení dětí se specificky narušeným vývojem řeči do logopedické intervence.
14. Mutismus – etiologie, komplexní podpora osob s mutismem.
15. Tumultus sermonis – etiologie, symptomatologie, logopedická intervence.
16. Balbuties – etiologie, symptomatologie, komplexní podpora osob s balbuties.
17. Rhinolalie – etiologie, klasifikace, symptomatologie, logopedická intervence.
18. Palatolalie – etiologie, klasifikace rozštěpů, charakteristické rysy palatolalie, komplexní podpora osob s palatolalií.
19. Afázie – etiologie, klasifikace, komplexní podpora osob s afázií.
20. Dysartrie – vývojová, získaná. Etiologie, klasifikace, symptomatologie, zásady logopedické intervence.
21. Poruchy hlasu – etiologie, symptomy, hlasová hygiena v dětství i u dospělých osob.

22. Specifický logopedický nález, etiologie. Logopedická intervence.
23. Symptomatické poruchy řeči a jazyka, etiologie, rozvoj komunikačních schopností u osob se symptomatickými poruchami řeči.
24. Symptomatické poruchy řeči a jazyka u osob s mentálním postižením. Logopedická intervence u dětí s mentálním postižením.
25. Symptomatické poruchy řeči u dětí s tělesným postižením.
26. Specifika logopedické intervence u dětí s těžkým zrakovým postižením.
27. Alternativní a augmentativní komunikace – vymezení pojmu, klasifikace systémů, proces výběru komunikačního systému.

Literatura

- Allen, K.E., Marotz, L.R. (2002). Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let. Praha: Portál.
- Bočková, B. (2011). Podpora žáků se specificky narušeným vývojem řeči. Brno: Masarykova univerzita.
- Bytešnicková, I. (2012). Komunikace dětí předškolního věku. Praha: Grada Publishing.
- Bytešnicková, I. (2017). Interdisciplinární přístup v rané logopedické intervenci. Brno: Masarykova univerzita.
- Hartmann, B., Lange, M. (2008). Mutismus v dětství, mládí a dospělosti. Praha: Triton.
- Horňáková, K., Kapalková, S., Mikulajová, M. (2009). Jak mluvit s dětmi: od narození do tří let. Praha: Portál.
- Klenková, J. (2006). Logopedie. Praha: Grada Publishing.
- Klenková, J. a kol. (2007). Terapie v logopedii. Brno: MU.
- Lechta, V. (2010). Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole. Praha: Portál.
- Lechta, V. (2011). Symptomatické poruchy řeči u dětí. Praha: Portál.
- Lejska, M. (2002). Poruchy verbální komunikace a foniatrie. Brno: Paido.
- Michalík, J. a kol. (2011). Zdravotní postižení a pomáhající profese. 1. vyd. Praha: Portál.
- Šarounová, J. (2014). Metody alternativní a augmentativní komunikace. Praha: Portál.

Surdopedie

1. Úvod do surdopedie – vymezení základních terminologických pojmů
Obor, cíl, metody, mezioborové vztahy, předmět zájmu oboru surdopedie.
2. Historie péče o jedince se sluchovým postižením
Průkopníci vzdělávání neslyšících (obd. 16. – 17. století), rozvoj institucí, ústavů a škol pro sluchově postižené, historický vývoj koncepcí vyučování, Milánský kongres, péče o jedince se sluchovým postižením v českých zemích.
3. Sluch
Význam sluchu, stavba ucha, etiologie sluchového postižení, faktory negativně ovlivňující vývoj sluchového analyzátoru, klasifikace sluchových vad.
4. Metody vyšetření sluchu - objektivní a subjektivní sluchové zkoušky, screeningová vyšetření, psychologické zvláštnosti osobnosti jedince se sluchovým postižením
5. Řeč, hlas, artikulace jedinců se sluchovým postižením
Ontogeneze řeči, stádia vývoje řeči u jedinců se sluchovým postižením, úroveň řeči po stránce obsahové, artikulační a gramatické, modulační faktory, charakteristika hlasového projevu u jedinců se sluchovým postižením.
6. Komunikace osob se sluchovým postižením
Charakteristika a význam mezilidské komunikace, komunikační formy osob se sluchovým postižením – přehled a popis. Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. Audio-orální komunikační systémy a vizuálně-motorické komunikační systémy.
7. Sluchová protetika
Individuální sluchová protetika, přístroje pro individuální logopedickou péči, kompenzační pomůcky a jejich význam.
8. Raná péče – zajištění včasné intervence
SRP, SPC a formy spolupráce s rodinou, zdravotnická péče, depistáž, orientační a diagnostická vyšetření, situace rodičů dítěte se sluchovým postižením.
9. Možnosti vzdělávání dětí, žáků a studentů se sluchovým postižením
Vzdělávací systém v ČR, legislativa. Podpůrná opatření. Inkluzivní vzdělávání dětí, žáků a studentů se sluchovým postižením v běžných školských zařízeních. Organizace vyučování u žáků se sluchovým postižením ve školách dle par. 16 odst. 9 školského zákona - orální metoda, totální komunikace, bilingvální přístup.
10. Komunita Neslyšících
Kulturní definice hluchoty – „Neslyšící“, organizace osob se sluchovým postižením, kluby neslyšících a nedoslýchavých, volnočasové aktivity, časopisy zaměřené na problematiku sluchového postižení,
11. Profesionální uplatnění osob se sluchovým postižením - možnosti profesní orientace, poradenství, Tichý svět.
12. Tlumočnické služby pro osoby se sluchovým postižením – typy tlumočení, etický kodex tlumočnicka znakového jazyka.
13. Hluchoslepota
Pojetí a klasifikace hluchoslepoty, etiologie, možnosti vzdělávání, organizace pro jedince s hluchoslepotou, charakteristika komunikačních forem osob s hluchoslepotou

Literatura

Adresář služeb pro sluchově postižené 2005. Praha: FRPSP, 2005. (www.frpsp.cz)

BARTOŇOVÁ, M., PITNEROVÁ, P., BOČKOVÁ, B., DOLEŽALOVÁ, L., KLENKOVÁ, L., PROCHÁZKOVÁ, L., PŘINOSILOVÁ, L., RÖDEROVÁ, P., VÍTKOVÁ, V., VOJTOVÁ, V. (2012) *Strategie vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na střední škole*. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita.

BARVÍKOVÁ, J. (2015) *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu sluchového postižení nebo oslabení sluchového vnímání*. Olomouc: UPOL.

SEEWALD, R. C., THARPE, A. M. (2011). *Comprehensive handbook of pediatric audiology*. San Diego: Plural Pub., Inc.

DAŇOVÁ, M. (2008) *Metodika úpravy textů pro znevýhodněné čtenáře*. Praha: Grada.

DOLEŽALOVÁ, L., HRICOVÁ, L. Raná intervence u dětí se sluchovým postižením a u dětí s hluchoslepotou. In OPATŘILOVÁ, D., NOVÁKOVÁ, Z. et al. (2012) *Raná podpora a intervence u dětí se zdravotním postižením*. Brno: Masarykova univerzita.

DOLEŽALOVÁ, L. (2012) *Terciární vzdělávání studentů se sluchovým postižením v České republice*. Brno: Masarykova univerzita.

DLOUHÁ, O. , ČERNÝ, L. (2012) *Foniatrie*. Praha: Karolinum.

DRŠATA, J., HAVLÍK, R. a kolektiv autorů (2016) *Foniatrie – Sluch*. Havlíčkův Brod: Tobiáš.

EASTERBROOKS, S. R., ESTES, E. L. (2007). *Helping deaf and hard of hearing students to use spoken language : a guide for educators and families*. Edited by Mary Ellen Nevins. Thousand Oaks: Corwin Press.

FITZPATRICK, M. E., DOUCET, S. P. (2013) *Pediatric audiologic rehabilitation: from infancy to adolescence*, New York: Thieme

GIFFORD, H. R. (2013) *Cochlear implant patient assessment: evaluation of candidacy, performance, and outcomes*, San Diego: Plural Pub., Inc.

HAMPL, I., SCHMIDTOVÁ, M. (2016) *Špecifiká edukácie detí s poruchou sluchu v ranom veku*. Bratislava – IRIS.

HLOŽEK, Z. (2012) *Základy audiologie pro speciální pedagogy*. Olomouc: PdF UP.

HOLMANOVÁ, J. (2005) *Raná péče o dítě se sluchovým postižením*. 2. vyd. Praha: Septima.

HORÁKOVÁ, R. Specifika vývoje a včasná pedagogická intervence u dětí se sluchovým postižením. In OPATŘILOVÁ, D. (2006) *Pedagogicko-psychologické poradenství a intervence v raném a předškolním věku u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami*. Brno: Masarykova univerzita.

HORÁKOVÁ, R. (2012) *Sluchové postižení – úvod do surdopedie*. Praha: Portál.

- HORÁKOVÁ, R. (2017) *Sluchové vnímání dětí raného věku s postižením sluchu: funkční hodnocení*. Brno: Masarykova univerzita.
- HOUDKOVÁ, Z. (2005) *Sluchové postižení u dětí – komplexní péče*. Praha: Triton.
- HRICOVÁ, L., DOLEŽALOVÁ, L. Specifika přístupu k dětem se sluchovým postižením a dětem s hluchoslepotou. In BARTOŇOVÁ, M., BYTEŠNÍKOVÁ, I. et al. (2012) *Předškolní vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami*. Brno: Masarykova univerzita.
- HRICOVÁ, L. (2011) *Analýza komunikačních kompetencí žáků a učitelů na základních školách pro žáky se sluchovým postižením v České republice a v Německu*. Brno: MU.
- HRONOVÁ, A., MOTEJZÍKOVÁ, J. (2002) *Raná komunikace mezi matkou a dítětem*. Praha: FRPSP.
- HRUBÝ, J. (1997, 1998) *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu. 1. a 2. díl*. Praha: Septima, 1997, 1998.
- JABŮREK, J. (1998) *Bilingvální vzdělávání neslyšících*. Praha: Septima.
- JARNÍKOVÁ, I. (2005). *Eliška – příběh hluchoslepé holčičky*. 1. vyd. Praha: Společnost pro ranou péči.
- JAROŠOVÁ, J. (1991) *Via lucis*. 1. vyd. Praha: Fokus.
- JUNGWIRTHOVÁ, I. (2015) *Dítě se sluchovým postižením v MŠ a ZŠ*. Vydání první. Praha: Portál.
- KOČÁREK, E. (2008) *Genetika : obecná genetika a cytogenetika, molekulární biologie, biotechnologie, genomika*. Praha: Scientia, 2008.
- KOMORNÁ, M. (2008) *Psaná čeština českých neslyšících – čeština jako cizí jazyk*. Praha : Česká komora tlumočnicků znakového jazyka.
- KRAHULCOVÁ, B. (2014) *Komunikační systémy sluchově postižených*. Praha: Beakra.
- LANGER, J. (2007) *Komunikace osob se sluchovým postižením* (DVD). Olomouc : UP PdF,
- LANGER, J., PTÁČEK, V., DVOŘÁK, K. (2004) *Znaková zásoba českého znakového jazyka k rozšiřujícímu studiu surdopedie se zaměřením na znakový jazyk* (DVD, 4 díly). Olomouc: UP PdF
- LANGER, J. , SOURALOVÁ, E., HORÁKOVÁ, R. (2006) *Taktilní znakový jazyk pro hluchoslepé, 1. díl výukového CD-ROMu*, vyd. o.s. LORM, Praha.
- LANGER, J., SOURALOVÁ, E., HORÁKOVÁ, R. (2009) *Taktilní znakový jazyk pro hluchoslepé, 2. díl výukového CD-ROMu*, vyd. o.s. LORM, Praha.
- LANGER, J., SOURALOVÁ, E., HORÁKOVÁ, R. (2010). *Taktilní znakový jazyk – Manuál a CD-ROM k výuce a studiu*, vyd. o.s. LORM, Praha.
- LEJSKA, M.(2003) *Poruchy verbální komunikace a foniatrie*. Brno: Paido.
- LEONHARDT, A. (2001) *Úvod do pedagogiky sluchovo postižených*. Bratislava: Sapientia.
- NOVÁK, A. (1994). *Foniatrie a pedaudiologie I. Poruchy komunikačního procesu způsobené sluchovými vadami*. Praha.
- LUDÍKOVÁ, L. (2001) *Edukace hluchoslepeho dítěte raného věku*. 1. vyd. Olomouc: UP.
- LUDÍKOVÁ, L. (2000). *Vzdělávání hluchoslepých I*. 1. vyd. Praha: Scientia.
- LUDÍKOVÁ, L. (2001). *Vzdělávání hluchoslepých III*. 1. vyd. Praha: Scientia.

- MATUŠKA, O., ANTUŠEKOVÁ, A. (1992) *Rozvíjanie reči sluchovo postihnutých detí raného a predškolského veku*. Bratislava: Slovesné pedagogické nakladateľstvo
- NOVÁK, A. (1997) *Foniatrie a pedaudiologie II. Základy fyziologie a patofyziologie řeči, diagnostika a léčba poruch řeči*. Praha.
- MADELL, J. R., FLEXER, C. A. (2011) *Pediatric audiology casebook*. New York: Thieme.
- PITNEROVÁ, P. (2014) *Role komunikace v procesu integrace žáka se sluchovým postižením*. Brno: MU.
- POTMĚŠIL, M. (1999) *Úvodní stati k výchově a vzdělávání sluchově postižených*. Praha: Fortuna.
- POTMĚŠIL, M. (2002) *Všeobecný slovník českého znakového jazyka A-N*. Praha: Fortuna.
- POTMĚŠIL, M. (2004) *Všeobecný slovník českého znakového jazyka O-Ž*. Praha: Fortuna.
- POTMĚŠIL, M. (2003) *Čtení k surdopedii*. Olomouc: UP.
- POTMĚŠIL, M. (2007) *Projektování v surdopedii*. Olomouc: UP.
- POTMĚŠIL, M. a kolektiv (2012) *Diagnostické domény pro žáky se sluchovým postižením*. Katalog míry posuzování míry speciálních vzdělávacích potřeb. II. část. Olomouc: UP.
- PULDA, M. (1992) *Surdopedie se zaměřením na raný a předškolní věk*. Brno: MU.
- ROUČKOVÁ, J. (2011) *Cvičení a hry pro děti se sluchovým postižením: praktické návody a důležité informace*. Vyd. 2. Praha: Portál.
- SLÁNSKÁ BÍMOVÁ, P., OKROUHLÍKOVÁ, L. (2008). *Rysy přirozených jazyků. Český znakový jazyk jako přirozený jazyk. Lexikografie. Slovníky českého znakového jazyka*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka.
- SKÁKALOVÁ, T. (2011) *Uvedení do problematiky sluchového postižení*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- SOURALOVÁ, E. (2000). *Vzdělávání hluchoslepých II*. 1. vyd. Praha: Scientia.
- SOURALOVÁ, E. (2002) *Čtení neslyšících*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého.
- SVOBODOVÁ, K. (1997) *Logopedická péče o děti s kochleárním implantátem*. 1. vyd. Praha: Septima.
- SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, G., SMOLÍK, F. (2014) *Diagnostická baterie pro posouzení vývoje jazykových znalostí a dovedností dětí předškolního věku*. Praha: Grada.
- SMOLÍK, F., SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, G. (2014) *Vývoj jazykových schopností v předškolním věku*. Praha: Grada.
- ŠTĚRBOVÁ, D.a kol. (2005) *Hluchoslepotá – lidé s ní a kolem ní*. 1. vyd. Olomouc: UP.
- ŠEDIVÁ, Z.(2006) *Psychologie sluchově postižených ve školní praxi*. Praha: Septima.
- ŠLAPÁK, I., FLORIÁNOVÁ, P. (1999). *Kapitoly z otorhinolaryngologie a fonoatrie*. Brno: Paido.
- ŠLAPÁK, I. a kolektiv. (2013) *Dětská otorinolaryngologie*. Praha: Mladá fronta.
- VÁGNEROVÁ, M. (2004) *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál.
- VYSUČEK, P. (2008b) *Prstová abeceda v českém znakovém jazyce – praktická cvičení (DVD)*. Praha : Česká komora tlumočnicků znakového jazyka.

DVD - Raná komunikace v neslyšící rodině - návodná pomůcka pro slyšící i neslyšící rodiče, jak postupovat při výchově jejich dítěte se sluchovým postižením. DVD obsahuje videoukázky komunikace neslyšících maminek s jejich neslyšícími dětmi, komentáře ukázek, užitečné rady pro výchovu dětí v raném věku, vyprávění maminek o jejich zkušenostech, atd. (www.frpsp.cz)

Materiály vydané ČKTZJ v roce 2008, seznam viz:

<http://www.cktjz.com/sada-vsech-materialu-tistene-publikace-cd-dvd->

INTERNETOVÉ ODKAZY:

www.cktjz.com

www.ruce.cz

www.ticho.cz

www.tichyvet.cz

www.detskysluch.cz

www.idetskysluch.cz

www.pevnost.com

www.lorm.cz

www.teiresias.muni.cz

www.detskysluch.cz

ČASOPISY: Speciální pedagogika, Gong, Dětský sluch, Doteky

Slovníky znakového jazyka v knižní podobě

- GABRIELOVÁ, D., PAUR J., ZEMAN, J. (1988) Slovník znakové řeči. Praha: Horizont.
- POTMĚŠIL, M. (2002) Všeobecný slovník českého znakového jazyka A-N. Praha: Fortuna.
- POTMĚŠIL, M. (2004) Všeobecný slovník českého znakového jazyka O-Ž. Praha: Fortuna, 2004
- RŮŽICKOVÁ, M. (2000) Učíme se českou znakovou řeč. Praha: Septima.
- RŮŽICKOVÁ, M. (2000) Než půjdeme do školy. Praha: Septima.
- RŮŽICKOVÁ, M. (2000) Znakování pro každý den. Praha: Septima.

Slovníky znakového jazyka v elektronické podobě (CD ROM)

- PROCHÁZKOVÁ, A. a kol. (1992) Slovník znakového jazyka pro obor pedagogika a psychologie. Hradec Králové: PedF.
- PTÁČEK, V., KOTVOVÁ, M. (1998) Slovník znakové řeči. Praha: PedF UK.
- POTMĚŠIL, M. (2002) Zpracování dřeva – terminologická pomůcka. Beroun.

- Kurz znakové řeči (1.-4. díl) (2003) – interaktivní CD ROM, Unie neslyšících Brno. (www.kurzznakovereci.cz)
- Terminologie pro počítače, internet, tvorbu webových stránek a typografii v českém znakovém jazyce (2003) Praha: ASNEP.
- VYSUČEK, P., MOTEJZÍKOVÁ, J. (2003) Specifické znaky. Praha: FF UK, Pevnost.
- Lexikologie pro základní školy (2003) Praha: FFUK.
- LANGER, J., PTÁČEK, V., DVOŘÁK, K. (2004) Znaková zásoba českého znakového jazyka k rozšiřujícímu studiu surdopedie se zaměřením na znakový jazyk. Olomouc: UP PdF.
- Čeština pro neslyšící (předložky 3. pád). (2004) Praha: Pevnost, České centrum znakového jazyka,
- DINGOVÁ, N., DVOŘÁKOVÁ, M., FALTÍNOVÁ, R., OKROUHLÍKOVÁ, L., SERVUSOVÁ, J. a kol. (2005) Slovník porodnické terminologie. Praha.
- HORÁKOVÁ, R. (2005) Znaková zásoba terminologických pojmů z oboru speciální pedagogika. Brno: PdF MU.
- Zvířátka v českém znakovém jazyce. Praha: FRPSP, 2006
- SOURALOVÁ, E., LANGER, J., HORÁKOVÁ, R., RÁDLOVÁ, E., ŠARÁTKOVÁ, A. (2006) Taktilní znakový jazyk pro hluchoslepé (základní zásoba znaků), výukový CD-ROM, 1. část, Praha: LORM.